

Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) północno-zachodniej Polski. Część 6. Reduviidae.

True bugs (Hemiptera: Heteroptera) of North-Western Poland. Part 6. Reduviidae.

Marek BUNALSKI

Katedra Entomologii i Ochrony Środowiska, Wydział Rolnictwa, Ogrodnictwa i Bioinżynierii, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu,
ul. Dąbrowskiego 159, 60-594 Poznań, e-mail: marek.bunalski@up.poznan.pl, ORCID: 0000-0001-6969-7625

ABSTRACT: New faunistic data concerning the distribution of 5 species from the family Reduviidae from Northwestern Poland are presented and discussed.

KEY WORDS: assassin bugs, distribution, faunistics, new records, Poland.

Wstęp

Rodzina zajadkowatych (Reduviidae) reprezentowana jest w Polsce przez 11 gatunków dosyć łatwo odróżnialnych od pozostałych Heteroptera (CMOLUCHOWA 1978, GIERLASIŃSKI i in. 2019). Jako drapieżniki, pełnią ważną rolę w ograniczaniu liczebności drobnych bezkręgowców. Stanowią również obiekt licznych obserwacji rozrzuconych w szeregu prac o charakterze faunistycznym i ekologicznym (GIERLASIŃSKI i TASZAKOWSKI 2013-2023). Jedynym współczesnym opracowaniem monograficznym jest wspomniana wcześniej praca zbiorowa (GIERLASIŃSKI i in. 2019). Autorzy poddali w niej analizie materiały przechowywane w kilku kolekcjach muzealnych, uzupełniając je o współczesne obserwacje, pochodzące głównie z południowej i środkowej Polski. Opracowanie to uwidoczniło nierównomierny stan poznania rozmieszczenia poszczególnych gatunków na obszarze kraju. Spore braki dotyczą Polski północno-zachodniej, gdzie liczba obserwacji jest wciąż niewystarczająca, a dane literaturowe pochodzą nierzadko sprzed ponad pięćdziesięciu lat.

Cel i metody

Celem poniższego opracowania jest uzupełnienie informacji dotyczących występowania w północno-zachodniej części kraju przedstawicieli rodziny zajadkowatych (Reduviidae).

Nowe dane faunistyczne pochodzą z badań i obserwacji terenowych prowadzonych na przestrzeni

ostatniego dwudziestolecia. W opracowaniu wykorzystano materiały pozyskane przez różne osoby, co oznaczono w tekście następującymi skrótami: M.B. – Marek BUNALSKI, M.P. – Maciej PABISIAK, P.S. – Paweł SIENKIEWICZ, R.L. – Rosław LEWANDOWSKI, R.W. – Roman WĄSALA. Pozostałe użyte skróty zostały omówione w opracowaniu dotyczącym Nabidae (BUNALSKI 2022).

Nazewnictwo i podział na regiony zoogeograficzne przyjęto za „Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) Polski” (GIERLASIŃSKI i TASZAKOWSKI 2013-2023). Taksony oraz kwadraty UTM w obrębie regionów uporządkowano alfabetycznie.

Wyniki

Poniżej przedstawiono informacje faunistyczne dotyczące występowania w północno-zachodniej Polsce 5 gatunków z rodziny Reduviidae.

Coranus subapterus (DE GEER, 1773)

Pojezierze Pomorskie: VU45 rez. Cedynia ad Cedynia, 6 XI 2009, 1♀ (brachypt.), wrzosowisko, w pułapki ziemne, leg. P.S.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: XU03 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 7 VIII 2012, 1♂, uprawa leśna, na ziemi pod roślinami, leg. M.B.; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 10 VIII 2011, 1♀, tereny leśne, czerpakiem z runa, leg. M.B.

Gatunek znany w Polsce z kilkudziesięciu stanowisk rozrzuconych na obszarze całego kraju

(GIERLASIŃSKI i TASZAKOWSKI op. cit.). W części północno-zachodniej stwierdzony na ponad 20 stanowiskach (ASSMAN 1854; GIERLASIŃSKI i in. 2019, 2022; HEBDA i RUTKOWSKI 2018; KASPROWICZ 1963; KORCZ 2003; SCHOLTZ 1847; SCHOLZ 1931; SZULCZEWSKI 1908, 1913; ŻURAWLEW i GIERLASIŃSKI 2020). W trakcie badań obserwowany rzadko i pojedynczo, głównie wśród roślin na ziemi oraz na niskiej roślinności.

Empicoris vagabundus (LINNAEUS, 1758)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: XU03 Jez. Sycyńskie ad Szamotuły, 8 VIII 2015, 1 ex., las i zarośla nad jeziorem, otrząsanie tarniny (*Prunus spinosa*), leg. M.B.

Gatunek znany w Polsce z kilkudziesięciu stanowisk zlokalizowanych głównie w południowej i środkowej Polsce (GIERLASIŃSKI i TASZAKOWSKI op. cit.). W północno-zachodniej części kraju obserwowany rzadko i zwykle pojedynczo (GIERLASIŃSKI i in. 2018a, b; KARL 1935; KORCZ 2003; SCHUMACHER 1913; SMRECYŃSKI 1954; STRAWIŃSKI 1936; SZULCZEWSKI 1913). Gatunek higrofilny i helifobowy, polujący na drzewach i krzewach (GIERLASIŃSKI i in. 2019), co potwierdza również powyższa obserwacja.

Reduvius personatus (LINNAEUS, 1758)

Pojezierze Pomorskie: VU63 Kaleńsko ad Kostrzyn, 1-7 VII 2008, 4 exx., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; idem, 7-14 VII 2009, 2 exx., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; idem, 29 VI 2010, 1 ex., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; idem, 18-21 VII 2010, 2 exx., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; idem, 26 VI 2011, 1 ex., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; idem, 12-14 VI 2013, 2 exx., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; idem, 23 VII – 4 VIII 2014, 2 exx., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; idem, 3 VI 2015, 1 ex., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; idem, 13 VII 2015, 1 ex., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; idem, 2-12 VII 2016, 4 exx., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; idem, 26 VIII 2016, 1 ex., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; idem, 21 V 2018, 3 exx., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; idem, 31 VII 2018, 1 ex., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; VU82 Słońsk, 8-9 VII 2013, 1 ex., Stacja Pomp 2, samolówka świetlna, leg. R.W.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: WU46 Krobiewko ad Skwierzyna, 31 V – 5 VI 2011, 2 exx., tereny leśne, samolówka świetlna, leg. R.W.; idem, 26 VII 2012, 1 ex., tereny leśne, samolówka świetlna,

leg. R.W.; XT39 Międzychód, 6 VII 2008, 1 ex., samolówka świetlna, leg. M.B.

Gatunek znany w Polsce z kilkudziesięciu stanowisk zlokalizowanych głównie w części południowej i zachodniej (GIERLASIŃSKI i TASZAKOWSKI op. cit.). W północno-zachodniej Polsce stwierdzony na kilkunastu stanowiskach (ASSMAN 1854; BUGAJ-NAWROCKA i TASZAKOWSKI 2021; BURY i in. 2023; HEBDA i RUTKOWSKI 2018; GIERLASIŃSKI i in. 2018a, 2019, 2020, 2021; KASPROWICZ 1963; KOSICKI 1958; KUHLGATZ 1901; LIS i LIS 1994; LIS 2010; SCHOLTZ 1847; SCHOLZ 1931; SZULCZEWSKI 1913). W trakcie badań obserwowany głównie na terenach leśnych w materiale pochodzącym z samolówek świetlnych.

Rhynocoris annulatus (LINNAEUS, 1758)

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: XU03 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 12-14 VII 2009, 1 ex., łąka nad jeziorem, na roślinach zielnych, leg. M.B.; idem, 4 VII 2013, 1 ex., suche nieużytki przyleśne, czerpakiem z roślin zielnych i traw, leg. M.B.; XU03 dolina rzeki Samy ad Obrzycko, 11 V 2021, 1 ex., łąki nadrzeczne, czerpakiem z roślin zielnych i traw, leg. M.B.; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 6 V 2018, 1 ex., tereny leśne, na piaszczystej drodze, leg. M.B.

Gatunek znany w Polsce z kilkudziesięciu stanowisk zlokalizowanych głównie w części południowej i zachodniej (GIERLASIŃSKI i TASZAKOWSKI op. cit.). W części północno-zachodniej stwierdzony na ponad 20 stanowiskach (ASSMAN 1854; BUGAJ-NAWROCKA i TASZAKOWSKI 2021; ENGEL 1938; ENGEL i HEDICKE 1936; GIERLASIŃSKI i in. 2018a, 2019, 2020, 2021, 2022; HEBDA i RUTKOWSKI 2018; KORCZ 2003; KUHLGATZ 1901; SCHUMACHER 1913; SCHOLTZ 1847; SCHOLZ 1931; SZULCZEWSKI 1908, 1913; TARNAWSKI 2013). W analizowanym materiale nieliczny, polujący głównie na roślinach zielnych.

Rhynocoris iracundus (PODA, 1761)

Pojezierze Pomorskie: VU45 Stary Kostrzynek, 15 V – 4 VI 2009, 1 ex., murawa ostnicowa, w pułapki ziemne, leg. P.S.; VU45 rez. Cedynia ad Cedynia, 5 VI – 7 VII 2009, 1 ex., murawa ostnicowa, w pułapki ziemne, leg. P.S.; VU47 rez. Słoneczne Wzgórza ad Raduń, 16 VI 2021; 1 ex., murawa, z roślin zielnych i traw, leg. M.B.; VU54 Gozdowice, 20 IV – 15 V 2009, 1 ex., murawa ostnicowa inicjalna, w pułapki ziemne, leg. P.S.

Nizina Wielkopolsko-Kujawska: WU72 Chalin ad Sieraków, 2 VI 2011, 3 exx., łąka, leg. R.L.; XT99 Słupca, 15 VI 2013, 2♂, 2♀, z roślin zielnych, leg. M.P.; XU03 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 20 VI 2009, 1 ex., uprawa leśna, na ziemi pod roślinami, leg.

M.B.; idem, 2 VI 2019, 1 ex., tereny leśne, z roślin zielnych, traw i krzewów, leg. M.B.; idem, 18 VI 2022, 1 ex., nieużytki przyleśne, z roślin zielnych i traw, leg. M.B.; idem, 26 VI 2022, 1 ex., ogród przydomowy, na krzewie maliny, leg. M.B.; idem, 3 VII 2022, 3 exx., suche nieużytki przyleśne, z roślin zielnych i traw, leg. M.B.; XU03 dolina rzeki Samy ad Kobylniki, 3 VI 2015, 1 ex., łąki nadrzeczne, z roślin zielnych, traw i krzewów, leg. M.B.; XU13 dolina rzeki Samicy ad Szamotuły, 28 V 2011, 1 ex., łąki i zarośla nadrzeczne, w czerpak, leg. M.B.; XU13 Sycyn Dolny ad Szamotuły, 8-10 V 2009, 1 ex., tereny leśne, z roślin zielnych, leg. M.B.; idem, 23 VI 2013, 1 ex., uprawa leśna, na ziemi pod roślinami, leg. M.B.; idem, 5 VI 2015, 1 ex., uprawa leśna, z roślin zielnych, traw i krzewów, leg. M.B.; XU13 dolina rzeki Warty ad Jaryszewo, 5 VI 2015, 2 exx., łąki i nieużytki przyleśne, z roślin zielnych, traw i krzewów, leg. M.B.

Gatunek znany u nas z kilkadziesiątu stanowisk zlokalizowanych głównie w zachodniej części kraju. W Polsce północno-zachodniej stwierdzony na ponad 30 stanowiskach (GIERLASIŃSKI i TASZAKOWSKI op. cit.). W trakcie badań obserwowany w różnych typach środowisk – na ziemi oraz na roślinach zielnych i krzewach.

Podsumowanie

Większość spośród gatunków stwierdzonych w trakcie obserwacji jest szeroko rozprzestrzeniona na obszarze Polski (GIERLASIŃSKI i TASZAKOWSKI 2013-2023). Choć w ostatnich latach pojawiło się opracowanie monograficzne dotyczące Reduviidae (GIERLASIŃSKI i in. 2019), to stan poznania rozmieszczenia poszczególnych gatunków na obszarze Polski jest nadal bardzo nierównomierny.

W analizowanym materiale badawczym najliczniej reprezentowane były gatunki o szerokim spektrum upodobań środowiskowych, jak *Reduvius personatus* (L.), *Rhynocoris annulatus* (L.) czy *Rh. iracundus* (PODA). Gatunki o większych wymaganiach środowiskowych, jak *Coranus subapterus* (DEG.), obserwowano znacznie rzadziej, a gatunki higrofilne i helifobowe, jak *Empicoris vagabundus* (L.), pojedynczo.

SUMMARY

The majority of the species identified during the research are widely distributed across Poland (GIERLASIŃSKI & TASZAKOWSKI 2013-2023). Even though a monograph on Reduviidae (GIERLASIŃSKI et al. 2019) was published in recent years, the current knowledge on the distribution of the particular species from the region of Poland is still significantly uneven.

In the analysed research material, the species displaying a wide range of habitat preferences were the most numerously represented, such as *Reduvius personatus* (L.), *Rhynocoris annulatus* (L.), and *Rh. iracundus* (PODA). Species with higher habitat requirements, e.g. *Coranus subapterus* (DEG.), were observed considerably less frequently, whereas hygrophile and heliophobic species, e.g. *Empicoris vagabundus* (L.), only individually.

PIŚMIENNICTWO

- ASSMAN A. 1854. Hemiptera. Verzeichnis der bisher in Schlesien aufgefundenen wanzenartigen Insekten. Zeitschrift für Entomologie, **8**: 1-106.
- BUGAJ-NAWROCKA A., TASZAKOWSKI A. 2021. New faunistical data of true bugs (Hemiptera: Heteroptera) of the Krośnice and selected reserves of the Barycz Valley (Wielkopolsko-Kujawska Lowland, Poland). Rocznik Muzeum Górnosląskiego w Bytomiu, Przyroda, **27** (online 008): 1-19.
- BUNALSKI M. 2022. Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) północno-zachodniej Polski. Część 8. Nabidae. Wiadomości Entomologiczne, **41** (4): 28-33.
- BURY J., MAZEPA J., OLBRYCHT T. 2023. Nowe dane o rozmieszczeniu pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) wybranych lokalizacji południowej i wschodniej Polski. Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica, **17**: 39-54.
- CMOLUCHOWA A. 1978. Pluskwiaki różnoskrzydłe – Heteroptera. Nabidae, Reduviidae i Phymatidae. Klucze do oznaczania owadów Polski, XVIII, **7**: 1-43.
- ENGEL H. 1938. Beiträge zur Flora und Fauna der Binnendüne bei Bellinchen (Oder). Märkische Tierwelt, **3**: 229-294.
- ENGEL H., HEDICKE H. 1936. Die Fauna der Binnendüne bei Bellinchen (Oder). IV. Die Tierwelt. Heteroptera. Märkische Tierwelt, **1**: 240-246.
- GIERLASIŃSKI G., CHŁOND D., TASZAKOWSKI A., LIS B. 2019. Zajadkowate (Hemiptera: Heteroptera: Reduviidae) Polski: przegląd systematyczny, rozmieszczenie, klucz do oznaczania. Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica, **13**: 69-92.
- Gierlasinski G., Kolago G., Pacuk B., Tazsakowski A., Syrratt M., Regner J., Itczak A., Żóralski R., Rutkowski T., Radzimkiewicz D., Kucza W., Ogłaza B. 2020. Przyczynek do rozmieszczenia pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) w Polsce – II. Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica, **14**: 53-108.
- Gierlasinski G., Kolago G., Pacuk B., Tazsakowski A., Syrratt M., Regner J., Żóralski R., Rutkowski T., Kania J., Kucza W., Miłkowski M., Masłowski A. 2021. Przyczynek do rozmieszczenia pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) w Polsce – III. Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica, **15**: 31-68.
- GIERLASIŃSKI G., KOLAGO G., TASZAKOWSKI A., MIŁKOWSKI M., SYRATT M., MASŁOWSKI A., GRZYWOCZ J., RUTKOWSKI T. 2022. Przyczynek do rozmieszczenia pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) w Polsce – IV. Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica, **16**: 37-62.
- GIERLASIŃSKI G., SZAWARYN K., HEBDA G., RUTKOWSKI T. 2018b. Nowe dane o występowaniu lądowych pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) na Pobreżu Bałtyku. Przegląd Przyrodniczy, **29** (1): 41-57.
- GIERLASIŃSKI G., TASZAKOWSKI A. 2013-2023. Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) Polski. <http://www.heteroptera.us.edu.pl> (ver. 6.06.2023)

- GIERLASIŃSKI G., ŻURAWLEW P., MARKIEWICZ E., RUTKOWSKI T., MELKE A. 2018a. Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) powiatu pleszewskiego (Nizina Wielkopolsko-Kujawska). *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **12**: 13-28.
- HEBDA G., RUTKOWSKI T. 2018. Lądowe pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) Bydgoszczy. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **12**: 49-64.
- KARL O. 1935. Ein Beitrag zur Hemipterenfauna Ostpommerns. Wanzen, Zikaden und Blattflöhe. *Dohniana Abhandlungen und Berichte der Pommerschen Naturforschenden Gesellschaft*, **14**: 122-141.
- KASPROWICZ A. 1963. Lądowe pluskwiaki różnoskrzydłe (Heteroptera) okolic Poznania. *Badania Fizjograficzne nad Polską Zachodnią, Seria C – Zoologia*, **12**: 39-63.
- KORCZ A. 2003. Pluskwiaki (Heteroptera) w zróżnicowanych środowiskach Słowińskiego Parku Narodowego oraz Góry Rowokół. *Rozprawy Naukowe IOR*, **13**: 1-226.
- KOSICKI S. 1958. Lądowe pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera, Heteroptera) rezerwatu cisowego Wierzchlas i terenów przyległych. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Biologia*, **2**: 117-144.
- KUHLGATZ T. 1901. Orthoptera, Odonata und Rhynchota. (ss. 145-148) [W:] RÜBSAAMEN E.H. (red.): Bericht über meine Reisen durch die Tucheler Heide in den Jahren 1896 und 1897. Danzig.
- LIS B. 2010. Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) rezerwatu leśno-stepowego Bielinek nad Odrą i jego okolic (Pojezierze Pomorskie). *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **2**: 37-49.
- LIS J.A., LIS B. 1994. Nowe dane o lądowych pluskwiakach różnoskrzydłych (Heteroptera) z Pobrzeża Bałtyku. *Acta Entomologica Silesiana*, **2**: 4-6.
- SCHOLTZ H. 1847 (1846). Prodrum zur einer Rhynchoten-Fauna von Schlesien. Übersicht der Arbeiten und Veränderungen Schlesienschen Gesellschaft für Vaterländische Kultur: 104-164.
- SCHOLZ M.F.R. 1931. Verzeichnis der Wanzen Schlesiens. *Entomologischer Anzeiger*, **11**: 79-82, 99-102, 117-120.
- SCHUMACHER F. 1913. Weitere Beiträge zur Hemipteren-Fauna der Provinz Posen. *Deutschen Entomologischen Gesellschaft*, **6**: 670-674.
- SMRECZYŃSKI S. 1954. Materiały do fauny pluskwiaków (Hemiptera) Polski. *Fragmenta Faunistica*, **7**: 1-146.
- STRAWIŃSKI K. 1936. Badania nad fauną pluskwiaków drzew i krzewów w Polsce. *Rozprawy i sprawozdania Instytutu Badawczego Lasów Państwowych*, **17**: 1-216.
- STRAWIŃSKI K. 1966. Materiały do poznania heteropterofauny wrzosowisk. *Polskie Pismo Entomologiczne*, **36**: 303-313.
- SZULCZEWSKI J.W. 1908. Verzeichnis der bei Janowitz im Kreise Znin gefangenen Wanzen. *Zeitschrift der Naturwissenschaftlichen Abteilung*, **15**: 35-38.
- SZULCZEWSKI J.W. 1913. Beitrag zu einem Verzeichnis der Posener Rhynchoten (Hemiptera). *Deutschen Entomologischen Zeitschrift*, **3**: 307-314.
- TARNAWSKI D. 2013. Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) Zakrzewskiej Osady (Krajna) na Pojezierzu Pomorskim. *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **7**: 9-32.
- ŻURAWLEW P., GIERLASIŃSKI G. 2020. Nowe dane o pluskwiakach różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) powiatu pleszewskiego (Nizina Wielkopolsko-Kujawska, Polska). *Heteroptera Poloniae – Acta Faunistica*, **14**: 159-169.